

TURAN OFLAZOĞLU'NUN OYUNLARINDA TARİHî GERÇEKLİK VE BU TÜR ESERLERİN TARİH ÖĞRETİMİNE KATKISI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU*

Özet

Turan Oflazoğlu, yazdığı oyunlarda tarihî gerçekliğe sadık kalmıştır. Yazar, tarihî hadiseleri canlı ve dikkat çekici bir üslupla vermeyi başarmıştır. Okullarda tarihî olaylar anlatılırken Oflazoğlu'nun eserlerine müracaat edilmesi tarih eğitimini eğlenceli bir öğrenme süreci şekline dönüştürecektir. Tarih derslerinde işlenen konuların akılda kalmaması veya çabuk unutulması öğrenciler tarafından sıkça dile getirilen bir problem olmaya devam etmektedir. Edebî eserlerde işlenen tarihî olayların ise oldukça uzun bir süre okuyucuların hafızalarında kaldığı bilinmektedir. Bu çalışmamızda tarih dersinin işlenişine yardımcı olacak ve öğrencilere dersi sevdirecek öğretecek bir metot üzerinde duracağız. Tarihî hadiseleri kronolojik sırayla ve ezberci bir anlayışla vermek yerine derste işlenen tarihî dönemden bahseden edebî bir eserin öğrencilere okutturulması kalıcı öğrenmeye katkı sağlayacaktır. Edebî eserdeki tarihî çizgilerden sapsmaların ise sınıf ortamında uzman öğretici tarafından tartışma ortamında öğrencilere anlatılması dersi eğlenceli ve yararlı bir şekilde dönüştürecektir.

Anahtar Sözcükler: Turan Oflazoğlu, tiyatro, edebî eser ve tarih öğretimi

Giriş

Tarih derslerinin edebî eserler vasıtasıyla öğretilmesi öğrencilerde estetik haz bırakır. Edebî eserden kaynaklanan “hoşlanma duygusu” tarih eğitimini faydalı bir eğlence süreci haline getirebilir. Ancak tarihçi ile tiyatro yazarı arasında takip ettikleri yol bakımından farklılıklar mevcuttur. Tarihçi incelediği olay, devir ve kişileri belgelere dayandırarak anlatmak zorundadır. Tiyatro yazarı ise anlattığı olayları belgelendirmek zorunda değildir. Bununla birlikte tiyatro yazarı estetik kaygı taşımak durumundadır. Bu farklılıklara rağmen hem tarihî çizgiden sapsmayan hem de estetik kaygıdan taviz vermeyen edebî eserlere rastlamak mümkündür. Oflazoğlu tiyatrolarını bu tür eserlerdendir. Öğrencilere tarih derslerini öğretirken Oflazoğlu tiyatrolarından yararlanmak kalıcı öğrenme sürecine katkı sağlayabilir.

Tarih Eğitimi

Geçmişimizin yeni nesillere sevdirmesi, özellikle de tarihî olaylardan ders almalarının sağlanması istenilen bir amaçtır. Tarih derslerinde öğrenciler bir hedef doğrultusunda geçmişten ders alarak yetiştirilmelidir. Eğitim, bireyleri önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda yetiştirme sürecidir (Fidan 1994: 23). Bu yetiştir-

* Yrd. Doç. Dr.; Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak. TDE Bölümü.

me sürecinin öğrenme ile sonuçlanması arzu edilen bir gelişmedir. Öğrenme, tekrar ya da yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında meydana gelen kalıcı ve sürekli değişikliklerdir (Bacanlı 2001: 5).

Klâsik eğitim-öğretim uygulamalarının ortaya çıkardığı problemlerin başında bilgilerin sadece sınavlardan yüksek notlar almak için ezberlenmesi ve ardından hemen unutulması, öğrencilerin edindikleri bilgilerden ders olarak yaşamlarına yön verememeleri ve öğrenilen bilgilerin gereksiz olduğunu düşünmeleri gelmektedir. Özellikle tarih derslerindeki bilgilerin rakamsal ifadelerle ezberlenilmesi, öğrencilerde derse karşı bir soğukluk sürecinin başlamasına neden olmaktadır. Özellikle ülkemizde tarih dersleri ve tarihçilik konularında kavram kargaşası yaşanmaktadır:

"Toplumumuzda tarihçilik, 'ezbercilik', 'aktarmacılık', 'hikâyecilik' hatta 'masalcılık' şeklinde değerlendirilmiştir. Bu şekilde değerlendirenlerin sayısı hiç de az değildir. Hâlbuki tarihçilik, onların sandığı gibi 'ezbercilik', 'aktarmacılık', 'hikâyecilik', 'masalcılık' değildir. Çağdaş ve bilimsel tarihçilik, 'düşünmek', 'düşündürmek', 'keşfetmek', 'ilişkilendirmek', 'değerlendirmek', 'geçmişle günümüz arasında bağ kurmak' demektir" (Güler 2005: 77).

Öğrencilerin geçmişle gelecek arasında bağ kurabilmeleri için derslerde işlenen tarihî hadiseleri özümseyerek öğrenmiş olmaları gerekmektedir. Bu daha önce bahsettiğimiz öğrenme sürecini kalıcı hale getirmek için edebî eserlere müracaat etmek, öğrencilerde hem kitap okuma zevkini ve heyecanını arttırır hem de içerisinde tarihî olayların anlatıldığı edebî esere karşı merak duygusu oluşturur. Özellikle tarihî tiyatro oyunlarında öğrenciler kendilerini oyundaki kahramanlarla özdeşleştirirler. Böylece tarihi büyüü bir atmosferde yaşamış olurlar:

"Tiyatro oyunlarına konu olan tarih oyunlarında da, değişmezlikleri dışında, buna benzer kural dışı bir yön vardır. Öbür olaylardan daha çok çekerler dikkatimizi; ayrıca, etki alanları daha geniştir, doğurduğu sonuçlar bütün toplumu ilgilendirir. Tarih olayının toplumun malı olması, ona güncelde bulunmayan bir ayrıcalık sağlar. Hepimizin ortak temeli, ortak kaynağıdır o. Tiyatro oyunundaki tarih oyununu seyredirken, kendimizi büyüü bir perspektif içerisinde görür, derinlerden, ta ötelelerden kavrarız varlığımızı; kendimizi oyundaki kişinin yerine korken, değişmezle, sonsuzla, mutlakla özdeşleşiriz ve ölümsüzlüğümüz geçici bir süre için de olsa, aşılrken, ölümsüzlük özleminin tohumları ekilir içimize. Yaşama gücümüz artar." (Oflozoğlu 1985: 13).

Öğrencilere hem yaşama gücü aşlamak hem de tarihî hadiselerin büyüü atmosferini duyurmak gayesiyle tarihin edebî eserlerle anlatılması yararlı olacaktır. Geleneksel tarih öğretiminin modern eğitim anlayışı doğrultusunda kalıcı öğrenmeyi sağlayamadığı bilinen bir durumdur: "Alışılmış tarih öğretimi ders kitapları, öğrenci ve öğretmen üçlüsü arasında gerçekleşen, ucu kapalı ve öğrenci için varoluşsal değeri bulunmayan bir iletişimdir" (Elibol 2006: 54). Eğitim faaliyetlerini bir iletişim olarak düşündüğümüzde bunun en iyi nasıl sağlanabileceği konusunda Amerika başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde çalışmalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. "Edebiyat Aracılığıyla Tarih ve Okuma Eğitimlerini Bütünleştirmeye Yönelik Bir Araştırma" adını taşıyan, Smith vd. (1992: 370-375) tarafından yapılan çalışmada bir deney grubuna tarihî olayların anlatıldığı edebî eserler okutturulmuş, diğer gruba ise klâsik eğitim modeli ile tarihî bilgiler kazandırılmaya çalışılmıştır. Sonuçta edebî eserler vasıtasıyla Amerikan tarihini öğrenme başarısının diğer gruba nazaran % 60 oranında daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Amerika'da yapılan bu araştırmaya

◆ Hüseyin Doğramacıoğlu

benzer bir teklif olmak üzere tarih öğretimine alternatif bir yaklaşım sergilemek istiyoruz.

Tarihî Gerçeklik ve Oflazoğlu Tiyatroları

Turan Oflazoğlu, yazdığı tarihî tiyatrolarıyla bir dönem uzun süre hafızalardan silinmeyen IV. Murat, III. Selim Kılıç ve Ney, Kösem Sultan gibi eserler yazmış ve bunları sahnelemiştir. Yazarın hemen bütün oyunlarının zamanı, Osmanlı imparatorluğunun tarih sahnesinde bulunduğu dönemdir. Oyunlara göre bir sınırlandırma yapacak olursak, "Bizans Düştü, Fatih" ve Cem Sultan", Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselme devrinde; "Genç Osman", "IV. Murat", "Deli İbrahim", "Kösem Sultan", Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklama döneminde; "III. Selim, Kılıç ve Ney", duraklamanın sonu, çöküş devrinin başında geçen olayları anlatmaktadır.

Tiyatrolardan hareketle tarihî bilgileri öğrenmek eğitim açısından pratik ve eğlenceli bir yaklaşımdır. Bu tarz bir öğrenme modeli öğrencilerin tarihi bir ezber olarak değerlendirmelerinin önüne geçecektir. Canlandırma yoluyla yapılan oyunlarda öğrencilerin derse olan ilgileri de artacaktır:

"Canlandırma oyunları tarih dersi için ilginç bir yaklaşımdır. Öğretmenin yapması gereken o tarihî kişinin tarihteki rolünü öğrenciye gösterebilmektir. Tarihî olaylar canlandırılırken öğrenciler tarihi anlayacaklar, sadece olayları, sebepleri, sonuçları kitaptan ya da öğretmenin ağzından dinlemelerinden çok daha iyi algılayabileceklerdir. Bu oyunlar, sıradan bir derse bambaşka bir anlam yükler" (Elibol 2006: 64).

Tarihî olaylardan bahseden edebî eserleri okumak kronolojik bilgilerin ezberlenmesi ile kazanılan bilgiden daha uzun süre hafızada kalır. Ancak edebî eserdeki mimesis denilen hakikat, yazarın hayal süzgecine çarparak kırılır ve okuyucuya farklı yansıtılır. Bu yansıtma sürecinde tarihî bilgilerden sapmaların olması doğal bir süreçtir. Öğrencilere tarihî bir tiyatroyu okutup eserdeki hadiseleri sınıf ortamında gerçeğe uygunluk bakımından incelemek ve doğru çıkarımlar yapmak sahanın uzmanı olan öğreticiye düşmektedir.

← →

Realite -----[]-----Hayal Dünyası

Edebî eserlerdeki gerçeklik yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi realite ile hayal dünyası arasındaki bir çizgide bulunur. Realite çizgisine yakın bir noktada bulunan eserler bilgilerin tarihî çizgiden sapmadan öğrenilmesine yardımcı olur. Hayal dünyasına yakın eserler ise tarihin saptırılması ve yanlış bilgilerin öğretilmesi anlamına geleceğinden bir öğrenme modülü olarak tavsiye edilmez.

Tarihî tiyatrolar kurgu esasına dayandığından bütünüyle gerçekleri anlattığı iddiası doğru değildir. Tarihî tiyatro için "konusunu tarihten alan eser" hükmünü verebiliriz. Bu tür eserlerde tarihî olaylar yazarın hayal gücüyle yeniden şekillenir. Yazarın olayları yorumlaması ön plana çıkar. Bir tiyatro yazarının tarihçi olmadığı ve tarihî gerçeklere uyma gibi bir zorunluluğunun da bulunmadığı bilinen bir gerçektir. Ancak tarihî çizgiye yakın veya uzak edebî eserlerden söz edilebilir. Oflazoğlu'nun tiyatroları üzerine yaptığımız kapsamlı bir inceleme sonucunda yazarın eserlerini

oluştururken tarihçi Uzunçarşılı'dan büyük ölçüde yararlandığı, hatta eserlerindeki birçok cümlenin bu yazara ait olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Oflazoğlu'nun tiyatrolarının realite çizgisinin çok yakınında bulunduğu söylenilebilir. Bu durumu yazarın tiyatroları ve tarihî gerçeklerden hareketle değerlendirebiliriz. Bu tür değerlendirmeler özellikle tarih öğretimi sırasında ve sınıf ortamında yapılsa dersin daha etkili öğretilmesi sağlanabilir. Öğrencilere ezbere dayalı bir tarih anlatımı yerine devrin tarihî çerçevesini çizen bir edebî eserin onlara okutturulması dersi daha ilgi çekici kılacaktır. Ders sonunda tarihî çizgilerden sapmaların tespiti ise öğrenilen bilgilerin süzgeçten geçirilmesine yardımcı olacaktır. Özellikle Osmanlı tarihinden bahsederken padişahların etrafında şekillenen edebî atmosferi öğrencilere aktarmak, tarihle edebiyatı ortak parantezde birleştirip öğretmek anlamına gelecektir. Bu durumu Turan Oflazoğlu'nun eserlerinden hareketle değerlendirelim:

Oflazoğlu'nun IV. Murat adlı eseri, Yeniçeri ayaklanması, IV. Murat ve Nef'i etrafında şekillenen bir eserdir. Eserde vaka, Sultan Murat'ın 'Ayak Divanı'na çıkmasıyla başlar. Ayak Divanı kurulur. Yeniçeriler Hüsrev Paşa'nın katlinin hesabını sormaktadırlar. Padişah'tan Şeyhülislâm'ın, Defterdar Mustafa Paşa'nın Yeniçeri Ağası ve Musa Çelebi'nin kendilerine teslim edilmesini istemektedirler. Böylelikle onları linç etmeyi planlamaktadırlar. Padişah, onları Yeniçerilere vermez. Ama Recep Paşa Sadrazam olur. Bu arada zorbalar halktan zorla haraç toplamaktadırlar.

Bu arada Kösem Sultan ile Recep Paşa da toplanıp Sultan Murat aleyhinde kararlar almaktadırlar. Kösem Sultan, Yeniçerileri ayaklandırmak için elinden geleni yapar. Sultan Murat da Nef'i ile konuşur, ondan akıl alır. Kösem Sultan da Sultan Murat'ın validesidir ama onun aleyhinde çalışır. Recep Paşa da Yeniçerileri daha fazla kıskırtıp saraya doldurur.

Eserde IV. Murat, artık şahsiyetini ve otoritesini kurmuştur. Recep Paşa'yı cezalandıracaktır. Olay akışımı Oflazoğlu'ndan takip edelim:

"Sultan Murat:

-Gel beri topal zorbabaşı!

Recep Paşa:

-Hâşâ Padişahım! Hünkârımın rızasından zerre miktar dışarı çıkmış değilim ben!

Sultan Murat(haykırarak):

-Abdest al bre kâfir!

(Paşa'nın eli ayağı dolaşır)

-Bostancıbaşı! Kara Ali!

-Tez boğun şunu" (Oflazoğlu 1988: 70).

Aynı sahneyi Uzunçarşılı'dan dinleyelim:

"Recep Paşa, Padişahın eteğini öpeceği sırada Sultan Murat:

-Gel berü topal zorbabaşı!

diye seslendi. Çünkü Recep Paşa nikristen mustarip olduğu için topallayarak yürürdü. Bu sözden canı başına sıçrayan Recep Paşa:

-Hâşâ Padişâhım; vallah ve billâh Padişâhımın rızasından hariç zerre kadar vaz' u hareketim yoktur.' dediyse de artık sabrı taşan Padişâh:

-Bre kâfir! Abdest al! diye haykırdı. Çünkü Recep Paşa, ayak divanı günü padişâh dışarı çıkacağı zaman 'Padişâhım, abdest alıp öyle dışarı çıkın' sözleriyle

◆ Hüseyin Doğramacıoğlu

Sultan Murat'ın öldürölmesi ihtimalinin olduğunu imâ etmek istemişti"
(Uzunçarşılı 1983: 186-187).

Yukarıdaki bilgilerden anlaşıldığı üzere Oflazoğlu, bu sahneyi de tarih çizgi-sinden sapmayarak gözler önüne sermektedir. Hatta eserdeki cümleler ile Uzunçarşılı'nın cümleleri bazen bire bir örtüşmektedir.

Oflazoğlu'nun Kösem Sultan adlı diğer eserinde Kösem Sultan, küçük torunu tahta çıktığında askerlere ayarı bozuk para dağıtmayı planlar. Böylelikle hem bahşış dağıtacak hem de piyasaya ayarı bozuk akçe sürecektir:

"Kösem:
Belgrat ve Bosna'da gümüşü eksik kestirilen paraları
İstanbul esnafına cebren dağıtarak
Ayarı tam parayla değiştirmek iş mi yani?
Bu yoldan ne büyük kazanç elde edebileceğimizi
Bir düşünün ağalar, kafaları çalıştırmak gerek" (Oflazoğlu 1982: 112).

Kösem Sultan ayarı bozuk paraları askerlere dağıtır. Askerlerin değeri düşük paralarla alışveriş yapacaklarını haber alan esnaf ise dükkânlarını kilitler. Bu hadise-ler Osmanlı Tarihi'nde şöyle anlatılmaktadır:

"Kendi menfaatleri peşinde koşan ocak ağaları, mal memurlarıyla anlaşarak hazineye seksen akçeye alınan bir kuruş'un ulûfe yani maaşta seksene verilmeyip züyuf yani ayarı bozuk olan akçe ile tebdil edilmek suretiyle bin kese akçede üç yüz kese kalacağını hesap ederek tatbikata başlamışlardı" (Uzunçarşılı 1983: 250).

Yukarıda anlatılan olayı haber alan esnaf, bozuk para karşılığında mal almak isteyen askerlere karşı dükkânlarını açmamaya karar vermişlerdir. Bununla birlikte yeniçeri zorbalarının esnafa zorla dükkânlarını açtırmak istemeleri üzerine esnaf ayaklanır ve padişahla görüşmek isterler. Divan kurulur ve IV. Mehmet tahtına oturur. Esnafı dinleyen çocuk padişah onları haklı bulur. Böylece halk dağılır. Oflazoğlu'nun kaleme aldığı Deli İbrahim adlı diğer tiyatrosunda İbrahim, Hümaşah yüzünden Kösem Sultan ile kavga eder ve Kösem Sultan'ı saraydan uzaklaştırıp İskender Çelebi Köşkü'ne sürer. Bu olaydan daha önce Yusuf Paşa, Hanya'dan döndüğünde Deli İbrahim'e elle tutulur bir hediye getirmez. Kösem Sultan ve Cinci'nin Sultan İbrahim'e ısrarları neticesinde Silahtar Yusuf Paşa katledilir:

"Sultan İbrahim, para ve hediye düşkünü olduğundan Yusuf Paşa'nın Hanya'dan iki direkten başka bir şey getirmediğini zihninde büyüterek (...) Yusuf Paşa'yı birdenbire saraya davet etmiş ve (...) Bir kulunuz dahi varıp ben kadar hizmet etsin, sözlerini pervasızca söylemesi üzerine Pâdişah: 'Ne yabane sözler, Sana var git dedim, durma git, yoksa seni katlederim, diye evvelki emrindeki ısrarına arşı Yusuf Paşa tekrar: 'şimdi vakti değildir, gidilmez.' Deyince Sultan İbrahim Bostancıbaşı'ya 'Kaldır şunu' diye emretmiştir. (...) Sonradan Yusuf Paşa'nın ölüşünü huzuruna getirten Sultan İbrahim yaptığına pişman olarak: 'Ne güzel, kırmızı elma gibi yanakları varmış, yazık oldu, kıydım, demiştir" (Uzunçarşılı 1983: 224-225).

Oflozoğlu'nun III. Selim Kılıç ve Ney adlı diğer tiyatro eserinde Yeniçerilere Nizam-ı Cedit kıyafeti giydirilmesi teşebbüsü anlatılır. Bu sahnede vurgulanan düşünce Musa Paşa (Köse)'nin devlete ihanet etmesi ve isyan çıkarmasıdır. Musa Paşa, Yeniçeri yamaklarını kışkırtmaktadır:

"Musa:

Hepimiz bir şeyler yapmalıyız din ve devlet elden gitmeden. Padişahın sizleri başışlamasını sağladık; ama Frenk esvabı giyilsin der ille de.

Kabakçı:

O mu ister bunu yoksa...

Ataullah:

O da ister, İngiliz dostu akıl hocaları da.

...

Musa:

Hemen reddetmeyin beni dinlerseniz, önce birkaçınız giyip denesin. Ola ki hoşunuza gider; ne de olsa renkli, gösterişli bir kılık, Avrupa işi ne de olsa. Medeni dünyadan gelme.

II. Yamak:

Gâvur işi o, gâvur.

III. Yamak:

Başka türlü görenler bizden değildir." (Oflozoğlu 1994: 135-136).

Yukarıda anlatılan bu olayı Uzunçarşılı'nın kaleminden dinleyelim:

"...Musa Paşa (Köse) Rumeli Kavağı'nda bulunan İstanbul Boğazı muhafızı Yeniçeri yamaklarına 'Nizam-ı Cedit giysisi giydirip onları bu teşkilata alması konusunda Boğaz Nazırı İngiliz Mahmut Efendi'ye emirler verdi. (...) Bunun üzerine galeyana gelip heyecana kapılan yeniçeri yamakları 'Biz kuloğlu kuluz. Baba ve dedelerimizden beri yeniçeriyiz. Bu bakımdan asla Nizam-ı Cedit giysisi giymeyeceğiz.' diyerek isyana başladılar." (Uzunçarşılı 1983: 170).

Bu olayın ardından Kabakçı Mustafa, isyana başlar. Ve III. Selim, tahttan indirilir. Eserin sonunda III. Selim ney çalar ve asiler onu öldürmek için saldırırlar ve Sultan Selim, saldıranlara karşı kendisini *neyle* savunmaya kalkışır ve onu öldürürler. Eserde yer yer III. Selim'in başucunda asılı duran *kılıç* ve *neyden* bahsedilir. III. Selim, zor durumda kaldığı zamanlar hep kılıcı almak için duvara elini götürür; ama her zaman kılıç yerine *neyi* alır ve onu üfler. Oflozoğlu'nun eserlerinde dile getirilen olaylar tarihin estetik bir duyuş içerisinde yorumlanmasından ibarettir. Oflozoğlu bir konferans metninde, asıl hedefinin tarihî gerçekleri belgelerle sıralamak olmadığını belirtir. Tarih kitabının başarısı nesnellığı ile ölçülürken tiyatro eserinin başarısı, yazarının dramatik estetiği oluşturmasıyla ölçülebilir:

"Tarih de tiyatro da doğrunun, gerçekliğin peşindedir; tarih bilimsel gerçekliğin, tiyatro ise estetik gerçekliğin; ikisi de inandırıcı olmak zorundadır. Tarih bunu kanıtlarla, belgelerle sağlar. Bir tarih kitabı ne denli güzel, ne denli etkileyici, çarpıcı bir üslupla yazılmış olursa olsun, kabul ettirmeye çalıştığı şeyleri nesnel kanıtlara dayandırmıyorsa, tarih bilimi açısından hiçbir değeri yoktur. Oyun yazarı ise, dramatik güzelliğin oluşması için gerekli unsurları bir araya getirememişse, işlediği ham maddeden başarılı bir oyun çıkaramamışsa, isterse en güvenilir belgelere dayansın, kimse umursamaz. Böyle olduğu içindir ki, tarih eserini de tiyatro eserini de ne olduğuna göre eleştirmemiz gerekir" (Oflozoğlu 1985: 9-10).

◆ Hüseyin Doğramacıoğlu

Tarih kitaplarıyla ve tiyatro eserlerinin ayrı gayelerle oluşturulmalarına rağmen ikisinin ortak estetik duyuş tarzıyla birleştirilebileceğini Oflazoğlu'nun tiyatroları bize ispat etmektedir. Tarih derslerinde işlenen konularla paralel olarak Oflazoğlu'nun tarihî bir eserinin öğrencilere okutulması dersin daha kalıcı ve aktif işlenmesine yardımcı olacaktır. Edebî eserlerdeki tarihî doğrular ve tarihî çizgiden sapsmaların öğretmen tarafından ders sonunda değerlendirilmesi öğrencilerin sentez yapma becerilerine de katkıda bulunacaktır. Zaten asıl amaç, tarih zevkini edebî zevkle harmanlayıp öğrencilere fikir üretebilme yeteneğini kazandırmak olmalıdır. Tarihin farklı yorumlanması olayların saptırılması anlamına gelmemektedir:

“Bütün tarihçiler incelenen bir olguyu, farklı üsluplarla söyleyip izah edebilir ve fikir üretebilir. Tarihçi, araştırıp inceler ve fikir üreterek sunar, bunları sunarken de kendince sunar. Nesnellige öznellik katar. Bu, şahit olunan hakikatin saptırılması değildir. Aksine, hakikatlerin değişik gözlüklerle ifade edilmesidir” (Güler 2005: 86).

Tarihi olayların farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi öğrencilerin ufkunu açacaktır. Edebî eserlerdeki tarihî hadiselerin sunumu, aslında olaylara farklı tepelerden bakmaktan ibarettir.

Yeni bir yüzyıla girdiğimiz řu zamanda dünyadaki birçok ülke kendi eğitim sistemini sorgulamaya başlamaktadır. Günümüzde okullarda karşılaşılan eğitim ile ilgili problemlerin geleneksel sistemden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Klâsik öğretim uygulamalarına baktığımızda bazı olumsuzluklar dikkat çekmektedir. Bunların arasında öğrencilerin derse katılımına izin vermeyen sınıf yapısı, sadece ders kitaplarına bağımlı kalınması, öğretmenin mutlak egemenliği, öğrencilerin araştırmadan hazır bilgiye teşvik edilmesi ve bilgi kaynağı olarak öğretmenin yalnızca kendini görüp öğrenciyi bunu sezdirmesi gibi yanlış uygulamalar sıralanabilir. Bununla birlikte son yıllarda Türkiye'nin başlattığı eğitim seferberliği dünyadaki birçok ülkeye model teşkil etmiştir. Öğrencilere performans ödevleri verilmesi, derse aktif katılımın sağlanması, deneysel ders işlenişine ağırlık verilmesi gibi uygulamaları Avrupa'daki ülkeler bile örnek almaya başlamaktadırlar.

İncelememize esas olarak aldığımız Turan Oflazoğlu'nun tiyatrolarının okullarda öğrencilere ücretsiz dağıtımının yapılması veya en azından bu tür kitaplara öğrencilerin kolay erişimlerinin sağlanması yeni eğitim seferberliği içerisinde anlamlı olacaktır. Böylece tiyatro, öğrencilere hayatın kendisini hissettirecektir:

“Hiç kimse bir sanat eserindeki kesafetle yaşayamaz, diyen Tanpınar, tiyatrounun yoğunluğu ile hayattan farklı olduğunu ama hayatı en çok hissettiren sanat olduğunu belirtir” (Enginün 1986: 274).

Hayatı bu derece yansıtan tiyatro eserlerine okullarda gereken ilginin gösterilmesi bizce yararlı olacaktır. Tiyatro eserlerinden hareket eden eğitimciler etkili ders öğretimini için “Drama”yı tavsiye etmektedirler. Ancak:

“Bu yaklaşım daha çok, küçük öğrencilere yöneliktir. En basit tanımıyla bu, basit bir hikâyenin bir kısmı ya da tamamı alınarak öğretmen veya birkaç öğrenci tarafından okunarak sınıfta sergilenmesidir” (Demirel 2005: 43).

Küçük öğrencilere uygulanan drama tekniğinin büyüklere uygulanan tarzı ise tiyatro veya hikâye metninin onlara okutulmasıdır. Böylece, okunan edebî eserlerle bir yandan öğrenciler bilgilendirilirken diğer yandan onlara edebî zevk verilmiş olunur.

Geleceğimizi şekillendirecek olan bugünkü öğrencilere tarihimizin aydınlık ve zaferlerle dolu sayfalarını edebî eserlerle öğretmek yararlı olacaktır. Böylece genç nüfusa ümit ve heyecan aşılanmış olunacaktır:

“Milletler, buhranlı anlarında millî tarihlerinin şan dolu günlerini estetik bir şekilde ifade eden edebî eserler vasıtasıyla bedbinlikten kurtularak insanlığın devamı için elzem olan ümit ve imana kavuşmuşlardır” (Kerman 1998: 274).

Tarih ve edebiyatı ortak paydada birleştirip yeni nesillerin beğenisine sunmak, tarih eğitiminde kalıcı öğrenmeyi başarmak için alternatif bir teklif olarak düşünülebilir. Bu bağlamda tarihten bahseden edebî eserlerin, özellikle ergenlik dönemi ni yaşayan gençlerin sosyalleşme süreçlerinde, onlara benimseyebilecekleri bir model sunma noktasında yararlı ve zengin bir kaynak olabileceği düşünülebilir. Dünya’da tarihsel romanın ilk örneklerini verdiği kabul edilen Sir Walter Scott’un eserlerini İngiliz dilinde yazmış olmasını da bu zenginliğin nedenlerinden biri olarak saymak mümkündür.

Sonuç

Tarih öğretiminde karşılaşılan zorluklardan en önemlileri, dersin sıkıcı olarak düşünülmesi ve ezberci anlayışla kazanılan bilgilerin çabucak unutulması olarak belirtilebilir. Tarihi bilgileri edebiyatın sanatsal zevkiyle birleştirip sunmak, hem kalıcı öğrenmeyi sağlamak hem de dersi daha zevkli bir şekle dönüştürmek için değerlendirilmesi gereken bir yaklaşımdır. Böylece derslerde kuru bilgileri ezberletmek yerine öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılmış olunacaktır. Edebî eserler vasıtasıyla daha önceden okunarak edinilen bilgilerin sınıf ortamında değerlendirilip tarihi çizgiden yani realiteden sapmaların tespit edilmesi, kalıcı bir öğrenme için alternatif bir teklif olarak düşünülmelidir. Böyle bir yaklaşım, edebî eserlerin doyumsuz zevkini tarihe taşımak anlamına gelir.

◆ Hüseyin Doğramacıoğlu

Kaynakça

- BACANLI, Hasan (2001). **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayınları, Ankara.
- DEMİREL, Özcan (2005). **Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi**, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- ELİBOL, Rukiye (2006). **Yapısalcı Öğrenme Modeline Göre Bir Tarih Dersi Örneği: Fatih Sultan Mehmet Dönemi**, Ankara., Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi ABD, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ENGİNÜN, İnci (1986). "*Turan Oflazoğlu, III. Selim Kılıç ve Ney*", **Erdem**, C. 2, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ocak 1986'dan ayrı basım, Ankara.
- FİDAN, Nurettin, (1994). **Eğitime Giriş**, Meteksan Anonim Şirketi Yayınları, Ankara.
- GÜLER, İbrahim (2005). **Tarihin Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi**, Ankara, Elif Kitabevi.
- KERMAN, Zeynep (1998). **Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- OFLAZOĞLU, A.Turan (1967). **Deli İbrahim**, Adem Yayınları, İstanbul.
- OFLAZOĞLU, A.Turan (1982). **Kösem Sultan**, Adam Yayıncılık, İstanbul.
- OFLAZOĞLU, A.Turan (1985). **Tarih ve Tayatro**, Türk Dili, C. XLIX, Sayı 397, Ankara.
- OFLAZOĞLU, A.Turan (1988). **IV. Murat**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- OFLAZOĞLU, A.Turan (1994). **III. Selim Kılıç ve Ney**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI (1983). **Osmanlı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, c. III, Ankara.
- SMİTH, A. J. & MONSON, J. A. & DOPSON, D. (1992). "*A case study on integrating history and reading instruction through literature*", **Social Education**. 56 (7).

HISTORICAL TRUTH AT THEATERS OF OFLAZOĞLU AND A RESEARCH ABOUT CONTRIBUTION OF THESE ARTS TO HISTORY TEACHING

Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU*

Abstract

Turan Oflazoğlu had remained true to the historicity at their plays. Writer had managed to give historical events with bright and attractive style. When historical events had been told, benefiting from the arts of Oflazoğlu will turn into funny process the education of history. It's continue being a problem said by students frequently, not to stick in the mind or to forget immediately for the historical events. It was known that historical events were learned by belles lettres are stick in the mind for a long time. At this work we will discuss a method that will help to teach history lesson or endear lesson to students. It will contribute to permanent learning instead of narrating historical events with chronological order and teach by rote, to make students read belles lettres which narrated historical events. Discussing with students the historical divagation at the classroom by under supervision a specialist will be turn the lesson to funny and usefull form.

Key Words: Turan Oflazoğlu, theater, literary work and teaching of history

* Assistant Dr.; Kilis 7 Aralık University, Faculty of Arts and Science, Department of Turkish Language and Literature.